

моженных платежей может выражаться как действием, так и бездействием и совершаться путем:

- заявления в таможенной декларации и иных документах, необходимых для таможенных целей, недостоверных сведений о таможенной процедуре, таможенной стоимости, стране происхождения товаров и транспортных средств;
- заявления иных недостоверных сведений, дающих основание для освобождения от таможенных платежей или занижения их размера;
- недоставления товаров в таможенный орган назначения;
- недекларирования или недостоверного декларирования товаров;
- выдачи товаров без разрешения таможенного органа, без оплаты за них таможенных платежей.

Таким образом, следует отметить, что реализация вышеизложенных мер по совершенствованию организации борьбы с уклонением от уплаты таможенных платежей будет способствовать обеспечению стабильной положительной динамики поступления таможенных платежей в доходную часть республиканского бюджета.

УДК 343.238.5

С. А. Сілаеў

*ст. выкладчык кафедры крымінальнага права і крыміналогіі
Кемераўскага дзяржаўнага ўніверсітэта (Расійская Федэрацыя)*

АБ ЮРЫДЫЧНЫМ ЗАКАНЧЭННІ ПРАЦЯГЛАГА ЗЛАЧЫНСТВА Ў СВЯТЛЕ КІРАЎНІЧЫХ ТЛУМАЧЭННЯЎ ВЯРХОЎНАГА СУДА РАСІЙСКОЙ ФЕДЭРАЦЫІ

Як вядома, працяглае злачынства (*delictum continuatum*) з аб'ектыўнага боку характарызуецца пэўнай дыскрэтнасцю, г. зн. разбуральнае ўздзеянне на грамадскія адносіны, што знаходзяцца пад аховай закона, ажыццяўляецца не адным, а некалькімі паводзінскімі актамі (як правіла, юрыдычна тоеснымі ці аднароднымі), скіраванымі на дасягненне адзінай агульнай мэты. Адсюль выцякаюць пэўныя цяжкасці, звязаныя з крымінальна-прававой ацэнкай падобных дзеянняў у залежнасці ад стадыі рэалізацыі злачыннага намеру. Справа ў тым, што заканадаўца часта выкарыстоўвае ў якасці сродку дыферэнцыяцыі крымінальнай адказнасці колькасныя параметры прадмета пасягання ці шкодных вынікаў грамадска небяспечнага ўчынку, прадугледжваючы ў розных складах злачынстваў такія кваліфікуючыя прыкметы, як буйныя (асабліва буйныя) памеры ды буйная (асабліва буйная) шкода, а гэта прыводзіць да таго, што ў выпадках учынення злачынства «некалькімі заходамі» мяжа паміж замахам і скончаным складам робіцца больш

рухомаю, бо дзве гэтыя стадыі маюць у такіх сітуацыях нашмат больш падабенства, чым тады, калі адпаведнае злачынства з'яўляецца простым (аднамомантным).

У перыяд «развітога сацыялізму», калі канструкцыя працяглага злачынства была важным крымінальна-палітычным сродкам процідзеяння раскраданням дзяржаўнай і калгасна-кааператыўнай маёмасці ды іншым пасяганнем на аграмаджаны сектар эканомікі, у прававой дактрыне і судовай практыцы паступова выкрышталізавалася наступнае правіла кваліфікацыі: працяглае злачынства лічыцца юрыдычна скончаным тады, калі вінаваты цалкам рэалізаваў свой намер, а таксама тады, калі яму не ўдалося дасягнуць жаданага выніку, але фактычна ўчыненыя дзеянні змяшчаюць у сабе ўсе прадугледжаныя законам прыкметы адпаведнага складу злачынства; калі ж задуманае вінаватым працяглае дзеянне змяшчае прыкметы складу цяжэйшага злачынства, чым тое, што ствараюць яго фактычна здзейсненыя эпідоды, учыненае кваліфікуецца па правілах аб замаху. Дадзеная пазіцыя была замацавана ў пастановах Пленума Вярхоўнага Суда СССР ад 11 ліпеня 1972 г. «Аб судовай практыцы па справах аб раскраданнях дзяржаўнай і грамадскай маёмасці» ды ад 14 сакавіка 1975 г. «Аб судовай практыцы па справах аб ашуканстве пакупнікоў і заказчыкаў», а адтуль плаўна перайшла ў практыку судоў незалежнай Расіі, паступова распаўсюдзіўшыся не толькі на маёмасныя і гаспадарчыя злачынствы, але і на некаторыя іншыя катэгорыі крымінальных дэліктаў і атрымаўшы адабрэнне з боку найвышэйшых судовых інстанцый новай дзяржавы. Так, напрыклад, у першапачатковай рэдакцыі пастановы Пленума Вярхоўнага Суда Расійскай Федэрацыі ад 15 чэрвеня 2006 г. № 14 «Аб судовай практыцы па справах аб злачынствах, звязаных з наркатычнымі сродкамі, псіхатропнымі, моцнадзейнымі і атрутнымі рэчывамі» (п. 13) гаварылася: «У выпадку, калі асоба, маючы намер на збыт наркатычных сродкаў, псіхатропных рэчываў або іх аналагаў у буйным ці асабліва буйным памеры, учыніла такія дзеянні некалькімі заходамі, рэалізаваўшы толькі частку наяўных у яго названых сродкаў ці рэчываў, што не складае буйны ці асабліва буйны памер, усё ўчыненае ёю падлягае кваліфікацыі паводле ч. 3 арт. 30 КК РФ і адпаведнай часткі арт. 228¹ КК РФ», то бок як замах на збыт у буйным або асабліва буйным памеры.

Такі падыход здаецца нам аптымальным, паколькі ён у поўнай меры ўлічвае як скіраванасць намеру, так і заканадаўчае апісанне складу злачынства. Але, на жаль, па некаторых катэгорыях крымінальных спраў у апошнія гады назіраецца перагляд усталяванай судовай практыкі па дадзеным пытанні.

Гэтыя рэвізіянісцкія тэндэнцыі ў поўнай меры праявіліся ў пастанове Пленума Вярхоўнага Суда Расійскай Федэрацыі ад 9 ліпеня 2013 г. № 24 «Аб судовай практыцы па справах аб хабарніцтве ды іншых

карупцыйных злачынствах». У пункце 10 дадзенага дакумента растлумачваецца: «Калі хабарадавальнік (пасярэднік) намерваўся перадаць, а службовая асоба – атрымаць хабар у значным або буйным ці асабліва буйным памеры, але фактычна атрыманае службовай асобай незаконнае ўзнагароджанне не склала названы памер, учыненае належыць кваліфікаваць як скончаныя даванне ці атрыманне хабару або пасярэдніцтва ў хабарніцтве адпаведна ў значным, буйным ці асабліва буйным памеры. Напрыклад, калі хабар у буйным памеры меркавалася перадаць двума заходамі, а хабарнік быў затрыманы пасля перадачы яму першай часткі хабару, якая не складае такі памер, учыненае мусіць кваліфікавацца па п. «в» ч. 5 арт. 290 КК РФ».

Тэарэтычнае абгрунтаванне дадзенай пазіцыі зводзіцца да таго, што хабарніцтва ва ўсіх яго формах з'яўляецца злачынствам з фармальным складам і, як шматкроць падкрэслівалася тым жа пленумам, лічыцца юрыдычна скончаным з моманту прыняцця службовай асобай хаця б часткі прадмету подкупу, прычым не мае ніякага значэння, ці атрымаў хабарнік магчымасць карыстацца і распараджацца перададзенымі яму матэрыяльнымі каштоўнасцямі паводле свайго меркавання. Гэта, безумоўна, так. Але абсалютызацыя дадзенага палажэння абарочваецца тым, што дзеянне кваліфікуецца як скончанае злачынства пры наяўнасці таго, што І.С. Цішкевіч называў «прагалам у складзе». Калі «звычайнае» хабарніцтва заключаецца ў атрыманні незаконнай узнагароды за належнае ці неналежнае ажыццяўленне службовых паўнамоцтваў, то для кваліфікаванай разнавіднасці дадзенага злачынства патрэбна атрыманне такой узнагароды менавіта ў значным, буйным ці асабліва буйным памеры – у адваротным выпадку супрацьпраўная дзейнасць чыноўніка не атрымлівае поўнага развіцця яе аб'ектыўнага боку і, адпаведна, не можа быць гаворкі аб юрыдычна скончаным злачынстве.

На жаль, пазіцыя, якую мы крытыкуем, атрымала сваё далейшае развіццё ў іншых актах афіцыйнага судовага тлумачэння крымінальна-прававых норм. У пункце 9 пастановы Пленума Вярхоўнага Суда Расійскай Федэрацыі ад 7 ліпеня 2015 г. № 32 «Аб судовай практыцы па справах аб легалізацыі (адмыванні) грашовых сродкаў ці іншай маёмасці, атрыманых злачынным шляхам, і аб набыцці ці збыце маёмасці, заведама здабытай злачынным шляхам», які цалкам прысвечаны кваліфікацыі працяглага адмывання грошаў, гаварыцца: «У тых выпадках, калі асобай здзейснена дзве ці больш фінансавых аперацыяў або здзелак з грашовымі сродкамі ці іншай маёмасцю, атрыманымі ў выніку ўчынення аднаго ці некалькіх асноўных злачынстваў, і акалічнасці іх здзяйснення сведчаць аб адзіным намеры вінаватага на ўчыненне вышэйназваных тоесных дзеянняў, учыненае трэба лічыць за адзінае працяглае злачынства, што падлягае кваліфікацыі паводле адпаведных частак арт. 174 або арт. 174¹ КК РФ. Калі

асоба намеравалася легалізаваць (адмыць) грашовыя сродкі або іншую маёмасць, атрыманыя злачынным шляхам (у выніку ўчынення злачынства), у буйным або асабліва буйным памеры праз здзяйсненне некалькіх фінансавых аперацыяў або здзелак, але фактычна легалізаваная маёмасць па незалежных ад гэтай асобы абставінах не склала згаданы памер, учыненае належыць кваліфікаваць як скончаную легалізацыю (адмыванне) грашовых сродкаў ці іншай маёмасці ў буйным або асабліва буйным памеры. Напрыклад, калі для легалізацыі грашовых сродкаў у буйным памеры асобай меркавалася правесці дзве фінансавыя аперацыі, але яна была затрымана пасля завяршэння адной з аперацыяў на суму, якая не складае такі памер, учыненае мусіць кваліфікавацца паводле ч. 2 арт. 174¹ КК РФ». Яшчэ раней, 30 чэрвеня 2015 г., было скасавана вышэй-прыведзенае тлумачэнне, што датычылася кваліфікацыі працяглага збыту наркотыкаў; ніжэйшыя суды ўспрынялі гэтую падзею як пераход да новых правілаў вызначэння моманту юрыдычнага заканчэння працяглага злачынства і па дадзенай катэгорыі крымінальных справаў.

Такім чынам, на сённяшні дзень мы маем дзве процілежныя пазіцыі аднаго і таго ж судовага органа па адным і тым жа пытанні: адна з іх распаўсюджваецца на працяглыя раскраданні і вымаганні, другая – на працяглыя формы хабарніцтва, адмывання грошаў і наркагандлю. Гэткае сітуацыя цалкам адпавядае доўгатэрміновым тэндэнцыям рэпрэсіўнага экспансіянізму, якія ахапілі амаль увесь свет пад ціскам т. зв. «міжнароднай супольнасці» ды агрэсіўных «змагароў са злачыннасцю» з розных «няўрадавых арганізацыяў», але яна абсалютна непрымальная з пункту гледжання прынцыпаў нарматыўнай азначанасці і прапарцыянальнасці крымінальна-прававой рэакцыі. Таму мы настойваем на як мага хутчэйшым вяртанні да аднастайнага рашэння пытання, чыя слушнасьць была пацверджана шматгадовай практыкай эфектыўнага правапрямання.

УДК 343.9

А. В. Соломяна

*аспірант кафедры уголовного права, процесса и криминалистики
Международного гуманитарного университета (Украина)*

ДОБРОВОЛЬНЫЕ НАРОДНЫЕ ДРУЖИНЫ КАК ФОРМА ПРЕДУПРЕЖДЕНИЯ ПРЕСТУПНОСТИ ГРАЖДАНСКИМ ОБЩЕСТВОМ

Эффективное развитие государства невозможно без надлежащего развития гражданского общества. Именно общество создает реальную возможность для самореализации как отдельных граждан, так и их объ-